

Pečeno pile, flaša rakije, Hi ! i Good bye !

Mislim da sam imao oko sedam godina kad sam dobio prvu tzv. režijsku kartu za putovanje vlakom. Bila je to mala knjižica sa fotografijom i osobnim podacima, koju su za sebe i članove obitelji mogli dobiti svi zaposlenici koji su radili na Jugoslavenskoj državnoj željeznici. S njom se moglo putovati nekoliko puta vlakom diljem tadašnje države za desetinu cijene pune vozne karte, a jedanput čak i besplatno. Istina, službenici i šefovi imali su u njoj naznačeno pravo na putovanje u vagonima 1. klase sa tapeciranim sjedištima, a radnici na 2. klasu u kojoj su bile drvene klupe.

Tada, početkom pedesetih godina prošlog stoljeća, privatni su automobili bili rijetkost. Nije bilo dobrih autocesta, brzih autobusnih linija, pa se najviše putovalo vlakom. A i da je bilo dobrih cesta, radnička obitelj nije mogla niti razmišljati o kupovini osobnog automobila. I pored dvije radničke plaće moji si roditelji nisu mogli priuštiti ni ljetovanje na moru sa troje djece. Ali imali smo lijep nov stan što ga je moj otac dobio od poduzeća, a nalazio se pored same željezničke stanice.

Tako su moja sjećanja vezana za željeznicu i prva putovanja vlakom i to onim "ćirom", koga je vukla parna lokomotiva uskotračnom željezničkom prugom Teslić - Bos. Brod, jednom od prvih u BiH izgrađenoj još daleke 1885. godine, a prolazio je baš preko Doboja, kroz moju željezničku stanicu pored koje sam rođen i gdje sam odrastao. Tu relaciju, dugu nešto više od sto kilometara, "ćiro" je prelazio za nekoliko sati. Putnici koji su se vozili na duže relacije, morali su se dobro pripremiti da ne budu gladni ni žedni.

Završio sam prvi osnovne i bio je ljetni raspust kad me majka smjestila u vlak i zamolila suputnike da na mene malo pripaze, te naglasila da izlazim na četvrtoj stanici. Nisu tada roditelji vodili prvašice ni na kraća putovanja, a kamo li kao danas kad ih prate čak i do obližnje škole.

Putujem tako sav važan s novom "putnom ispravom" svom ujaku na prvo samostalno putovanje. Putnički vagoni 2. klase imali su po sredini prolaz za putnike i konduktore koji su pregledali vozne karte. Lijevo i desno su bile klupe izrađene od uskih drvenih letvica sa povijenim naslonjačima, postavljene tako da bi se putnici s jedne i druge klupe gledali oči u oči. U takvom bi se, najčešće prepunom odjeljku, našlo po nekoliko putnika koji bi se prvo pri ulasku ispozdravljali, upoznali, ispitali odakle je tko, kamo putuje, čime se bavi... Onda bi se razvezla priča o poslovima, obitelji, djeci... Netko bi izvadio kutiju "Drave" i nudio sve redom da zapale, pa bi nastao i veliki oblak dima koji nije smetao ljudima da se vide, razgovaraju, šale i smiju. Odnekud bi se pojavila i flaša domaće rakije šljivovice sa čepom od otučka klipa kukuruza. Flaša je počela kružiti od jednog do drugog putnika, koji bi iz nje "potezali" poneki gutljaj. Netko manji, netko veći. Vidim ja kako su iz flaše potegnule i dvije mlađe žene u narodnim nošnjama sa bijelim maramama na glavi. One su sjedile malo dalje s praznim košarama. Očito su se zadovoljne vraćale s tržnice u gradu, gdje su rasprodale svoj domaći sir, vrhnje, jaja... Kako se boca rakije praznila tako je i raspoloženje bivalo sve bolje. Jedan debeljuškasti putnik srednjih godina, ubrzo izvadi iz tamno smeđeg kartonskog kufera pečeno pile zamotano u "pakpapier" i poveći komad kukuruze. Nožem koji je više ličio na hladno oružje nego na kuhinjski, odreza prvo batake pa sve putnike redom nudi uz komad kukuruze. Odnekud se stvori i harmonikaš, pa počeše "derati" narodnjake. Sve redom onako da budu zastupljeni svi narodi i narodnosti, pa da se nitko ne ljuti. Kad je na red došao i slavonski bećarac, one dvije žene koje su zvali snaše, zapjevaše: "Što će nama rešeto i sito, kad nam Tito oduzeo žito"! Očito su tim aludirale na prisilni "narodni" otkup 1948. godine.

Kad odnekud stiže glas da u naš vagon dolazi Narodna milicija, snaše se dadoše u bijeg, pa iskočiše sa svojim košarama negdje prije Dervente, kad je "ćiro" malo usporio zbog uzbrdice i krivudave pruge. No, ni to nije moglo spriječiti dobro raspoloženje putnika do kraja nećijeg putovanja, kada bi se međusobno pozdravljala i gotovo izljubili.

Od tada je prošlo gotovo 60 godina, kad sam pošao na jedno drugo putovanje. Odavno nema režijske karte ni "ćire", a ovo prometalo u koje sam sjeo ide bar 300 puta brže od njega. Naime, letim nekim Airbusom A320 prvi put preko Oceana. Putovanje traje neprekidno gotovo deset sati. Nismo ni gladni ni žedni, jer prelijepi stjuardese stalno donose neko jelo i piće. Pušenje je zabranjeno, nema ni harmonikaša, ni pjesme, ni priče, ni smijeha... Samo buka avionskih motora i klima uređaja. Ponekad ustanem da malo protegnem noge i ispravim kralježnicu i sa zanimanjem promatram putnike. Jedna žena nešto ozbiljno radi na laptopu. Rekao bih

da je arhitekta. Pored nje dečkić sa slušalicama na ušima očito uživa u glazbi. Do njega je jedan mladić koji se odmah nakon uzlijetanja pokrio po glavi onom dekom koju dobiješ od stjuardese. Do tog pokrivenog, sjedi baka i gleda na velikom ekranu neki ljubavni film. Pored mene na "dvosjedu" čovjek pedesetih godina. Želio sam bar s njim malo popričati. No, uspio sam samo saznati da je iz Portorika (Puerto Rica) i naša se cijela priča za svih desetak sati leta svela samo na Hi ! i Good bay ! Brat bratu 300 ljudi, deset sati zajedno, a ja sam. Niti sam koga upoznao niti s kim popričao.

Dok sjedim sam i pijem neki Ballantine's Whisky 0.5, prisjetio sam se "ćire", flaše rakije, snaša i harmonikaša. Nisu se promijenile samo okolnosti. Promijenili su se i ljudi. Idemo po novopostavljenim nam tračnicama života, a ne vidimo da se one stare uklanjaju i da je to naš put bez povratka.